(ו) אַרְבַּע אַמּוֹת קָדָם שֶׁיַּחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם (תשובות הרשב"א (מ"ס) סימן תל"ר). (יא) וְכֵן יָחִיד הַמִּתְפַּלֵּל, יַעֲמֹד בְּמָקוֹם שֶׁכָּלוּ פְּסִיעוֹתָיו (ז) כְּשֶׁעוֹר זֶה קֹדֶם שֶׁיַּחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ (בית יוסף (ד"ה וכתב ס"ר דוד מצהלסק) בשם רבינו ירוחם (נמיע ג מ"ג) וירושלמי (פ"ד ה"ו)). יָחִיד שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּצִבּוּר וְסִיַּם תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם לְשִׁלּוּחַ צִבּוּר (יב) * אָסוּר לְהַחֲזִיר (מ) פָּנָיו לַצִּבּוּר עַד שֶׁיְּסַיֵּם שִׁלּוּחַ צִבּוּר תְּפִלָּתוֹ (בית יוסף (ד"ה כתוב בשבלי הלקט) בשם שבלי הלקט (סי' כה)): **ג * [ג]כְּשֶׁפּוֹסֵעַ, עוֹקֵר רַגְלוֹ שְׂמֹאל** (ט) **[ט] (יג) תְּחִלָּה. * וְשִׁעוּר פְּסִיעוֹת אֵלּוּ לְכָל הַפָּחוֹת הוּא** (יד) **כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן גּוּדֵל בְּצַד עָקֵב.** (טו) וּלְכַתְּחִלָּה (טז) לֹא יַפְסִיעַ פְּסִיעוֹת גַּסּוֹת יוֹתֵר מִדָּה. (בית יוסף (ד"ה כתב עוד) בשם ארחות חיים (סי' כה), ודברי עצמו לפי הטעם שכתב בית יוסף (ד"ה וכמו כהגהות) לשלש פסיעות בשם רב האי): **ד [ד]מִי שֶׁמּוֹסִיף עַל שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת,** (יז) **הֲוֵי יֵהָרֵא: ה [ה]גַּם שִׁלּוּחַ צִבּוּר צָרִיךְ לִפְסֹעַ שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת**

בְּאֵר הֵיטֵב

חֲמוּדוֹת (פ"ה אות עג), מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו), שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סק"ה). מַהֲרִי"ל זַ"ל (מנהגים) אִם הָיָה מְסַיֵּם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה תֵּכֶף שֶׁיּוֹשֵׁב שִׁלּוּחַ צִבּוּר לְתַחֲנָה, וְכֵן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אִם פָּתַח שִׁלּוּחַ צִבּוּר 'וִיהִי נֹעַם' וְתֵכֶף לוֹ סִיַּם פְּסִיעוֹתָיו דְּאַחַר שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אָז הָיָה נִשְׁאָר בְּמְקוֹמוֹ שֶׁפָּסַע שָׁם וְכַפָּה פָּנָיו וְאָמַר תַּחֲנָה, אוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת 'וִיהִי נֹעַם', טֶרֶם חָזַר לִמְקוֹמוֹ, עַיֵּן שָׁם. וּמִדִּבְרֵי ט"ז סָעִיף קָטָן ג' לֹא מְשֻׁמָּע כֵּן, דְּכָתַב וְכֵן הַיָּחִיד הַמִּתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ אֵין חוֹזֵר תֵּכֶף לִמְקוֹמוֹ לֹא יֹאמַר תַּחֲנוּן תֵּכֶף אַחַר שֶׁגָּמַר רַגְלָיו, אֶלָּא יַמְתִּין כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, עַיֵּן שָׁם, וְאִפְשָׁר דְּיֵשׁ חִלּוּק בֵּין הַמִּתְפַּלֵּל בְּיָחִיד אוֹ עִם הַצִּבּוּר. וּמִדִּבְרֵי מַהֲרִי"ל נִרְאֶה דְּאֵין לְהַקְפִּיד בִּנְפִילַת אַפַּיִם שֶׁיִּהְיֶה מְיֻשָּׁב, וְכֵן כָּתַב הָרִיבָ"ש (סי' תיב), וְעַיֵּן סִימָן קל"א סָעִיף ב' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם וְאֵינוֹ חוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ, וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) דְּאִם רוֹצֶה עוֹמֵד שָׁם וְאֵינוֹ חוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ, וְכָתַב הַפָּסָף מִשְׁנֶה (פ"ש ה"ד) כָּתַב לְפִי סִבָּרַת יֵשׁ אוֹמְרִים הַשַּׁעַם דְּבָעֵי שֵׁשׁ פְּסִיעוֹת דְּכְתִיב (יחזקאל א ז) 'וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה' וּכְתִיב (שם) 'וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל', הֲרֵי שִׁשָּׁה, וּלְכָךְ צָרִיךְ גַּם כֵּן לִפְסֹעַ שֵׁשׁ פְּסִיעוֹת לְפָנָיו דְּהָוֵי עוֹד שֵׁשׁ. עַיֵּן בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב עוד). וּמַהֲאי טַעֲמָא מַקְפִּידִין שֶׁלֹּא יַעֲבֹר אָדָם לִפְנֵיהֶם בְּעוֹד שֶׁעוֹמְדִים שָׁם, שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בֵּין הַשִּׁשָּׁה פְּסִיעוֹת, אֲבָל מַה שֶּׁנּוֹהֲגִים שֶׁכְּשֶׁרוֹאִים לְמִי שֶׁרוֹצֶה לָלֶכֶת לִפְנֵיהֶם לְמַהֵר לְשׁוּב לִמְקוֹמָם בְּטֶרֶם שֶׁמַּתְחִילִין הַשִּׁעוּר הִמְפְרֵשׁ, טָעוּת הוּא. וּשְׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (פ"ה אות סח) וּמִדִּינָא יְכוֹל לַחֲזֹר מִיָּד הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר. רַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סי' תלו), מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו), [וְעַיֵּן בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) בָּאֲרִיכוּת מִזֶּה מִתְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א]: (ו) **כְּשִׁעוּר זֶה.** וְלֹא יֹאמַר תַּחֲנוּן תֵּכֶף, אֶלָּא יַמְתִּין כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. ט"ז (סק"ג), וְעַיֵּן סָעִיף קָטָן ה' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּשֵׁם מַהֲרִי"ל. וּבְ"ח (ס"ג) פָּסַק דְּאֵין חִלּוּק לְמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, וְצָרִיךְ לְשָׁהוֹת כְּשִׁעוּר שֶׁיִּגִּיעַ הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. ט"ז (סק"ג), וְעַיֵּן סָעִיף קָטָן ה' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּשֵׁם מַהֲרִי"ל. וּבְ"ח (ס"ג) פָּסַק דְּאֵין חִלּוּק בֵּין הַמִּתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, וְצָרִיךְ לְשָׁהוֹת כְּשִׁעוּר שֶׁיִּגִּיעַ הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר לְקָדְשָׁה, וְכֵן פָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ח): (מ) **פָּנָיו.** שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּהוּ שֶׁהִדֵּג. וּכְשֶׁמַּתְחִיל הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר רַשַּׁאי לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְקָדְשָׁה: **ג** (ט) **תְּחִלָּה.** וַאֲפִלּוּ אִשָּׁה רַגְלָהּ צָרִיךְ לִפְסֹעַ בְּשִׂמְאל דְּעָלְמָא תְּחִלָּה, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) וְט"ז (סק"ו) וּבְ"ח (ס"ב) דְּאִם יֵשׁ דַּחַק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת רַשַּׁאי לְפָחוֹת מִשָּׁעוּר גּוּדֵל בְּצַד עָקֵב וְלִקְמֹךְ עַל הָרַשְׁבָּ"א (ח"א) סִימָן שפ"א שֶׁאֵין שָׁעוּר לִפְסִיעוֹת אֵלּוּ, וְכֵן נֶהֱגוּ הַכֹּל לִפְסֹעַ פְּלֵי שָׁעוּר וְהוּא מִטַּעַם הַדְּחַק, אֲבָל הֵיכָא דְּלֵיכָּא דְּחַק צָרִיךְ לְדַקְדֵּק לִפְסֹעַ גּוּדֵל בְּצַד עָקֵב. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּמָגֵן אַבְרָהָם כָּתַב, וְלִי נִרְאֶה דְּהָרַשְׁבָּ"א לֹא כָּתַב אֶלָּא שֶׁאֵין צָרִיךְ לִפְסֹעַ פְּסִיעָה בֵּינוֹנִית שֶׁהִיא אַמָּה, עַיֵּן שָׁם, אֲבָל פְּחוֹת מֵעָקֵב בְּצַד גּוּדֵל לֹא מִקְרֵי פְּסִיעָה כְּלָל, עַיֵּן שָׁם. וְהַמְּנָהָג עַכְשָׁו שֶׁאִם מְסַיֵּם הַתְּפִלָּה וּלְאַחֲרָיו אָדָם אַחֵר

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר לִקְדֻשָּׁה, יָכוֹל לַחֲזֹר תֵּכֶף לִמְקוֹמוֹ לוֹמַר קְדֻשָּׁה, וְאַף מַהֲרִי"ל (מנהגים) אֲפָשֵׁר דְּמוֹדֶה בָּזֶה, דְּקְרִיאַת שְׁפִיר נָאֶה לְאָמְרָהּ בִּמְקוֹמוֹ כְּמוֹ שֶׁאֵר הַקָּהָל שֶׁאוֹמְרִים בִּמְקוֹמָם, עַיֵּן שָׁם: **ג [ט] תְּחִלָּה.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"י) כָּתַב שֶׁבְּאַרְחוֹת חַיִּים (סי' כח) בְּשֵׁם גְּדוֹל אֶחָד כָּתַב, דִּבְתִחִלָּה יַפְסִיעַ פְּסִיעָה קְטַנָּה וְאַחַר כָּךְ יַפְסִיעַ פְּסִיעָה גְּדוֹלָה וְאַחַר כָּךְ יִפְסַע בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיוּ רַגְלָיו שָׁוִים. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ג הַגְּהוֹת מַיְמוֹנִיּוֹת פֶּרֶק ה' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (אות ס), אֹהֶל מוֹעֵד (דרך א נ"ט). **ד** שֶׁבְּלֵי הַלֶּקֶט (סי' יח). **ה** רַמְבַּ"ם פֶּרֶק ט' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"ג) וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן י"ג.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁהַסְּכִים דְּלִכַתְּחִלָּה נָכוֹן לְהַחְמִיר עַד קְדֻשָּׁה, אִם לֹא שֶׁהַמָּקוֹם צַר וְדָחוּק, וּכְדֵי שֶׁלֹּא לְיַתֵּי לְאִנְצוּיֵי, וְכֵן כָּתַב בְּדָרְכֵי הַחַיִּים (דיני תפילת שמו"ע סעיף קא). אַךְ בִּזְמַן כְּשֶׁאוֹמְרִים פִּיּוּטִים (ט) בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל וְלַחֲזֹר תֵּכֶף כְּשֶׁמַּתְחִיל הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה: **(יא) וְכֵן יָחִיד.** וּבְ"ח (ס"ג) חוֹלֵק וּפוֹסֵק דְּאֵין חִלּוּק בְּמִתְפַּלֵּל בֵּיתִידִי בְּבֵיתוֹ לְמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, אֶלָּא בְּכָל גַּוְנֵי צָרִיךְ לְשָׁהוֹת כְּפִי הַשִּׁעוּר שֶׁיִּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לִקְדֻשָּׁה אוֹ עַל כָּל פָּנִים עַד שֶׁיַּתְחִיל שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּקוֹל רָם, וְכֵן פָּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ח), אִם לֹא שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל שֵׁנִית לְתַשְׁלוּמִין, דְּאָז לְכוֹלֵי עָלְמָא דֵּי כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת דְּהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁחָזַרְתּוֹ הוּא לְהִתְפַּלֵּל שֵׁנִית. וּמִכָּל מָקוֹם (י) בְּמָקוֹם הַדְּחַק יֵשׁ לְהָקֵל דְּאַף בָּזֶה דֵּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת: **(יב) אָסוּר לְהַחֲזִיר.** הַיְינוּ אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן עוֹמֵד בְּמָקוֹם שֶׁכָּלוּ פְּסִיעוֹתָיו, לֹא יַחֲזִיר פָּנָיו לַצִּבּוּר דְּהַיְינוּ לְצַד מַעֲרָב כָּל זְמַן שֶׁלֹּא סִיֵּם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, כִּי (יא) יִגְרֹם בָּזֶה בְּטוּל כַּוָּנָה לְהַמִּתְפַּלְּלִים, וְגַם שֶׁיִּחְשְׁדוּהוּ שֶׁדִּלֵּג. (יב) וּלְעִנְיַן אִם רוֹצֶה לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, כְּבָר מְבֹאָר דְּצָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לְהַמְתִּין עַד שֶׁיַּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לִקְדֻשָּׁה אוֹ עַל כָּל פָּנִים עַד שֶׁיַּתְחִיל הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר: **ג (יג) תְּחִלָּה.** דְּמִסְתָּמָא עוֹקֵר אֱינִישׁ כַּרְעָא דִּימִינָא בְּרֵישָׁא, לָכֵן עוֹקֵר כֵּאן בְּשִׂמְאל דְּמַרְאֶה בְּצַעֲמוֹ כְּאִלּוּ כְּבָד עָלָיו לְיַפְטֵר מִן הַמָּקוֹם, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה כשפוסע). (יג) וְהִנֵּה סֵדֶר הַשָּׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת אֵלּוּ הוּא, תְּחִלָּה יַפְסִיעַ בְּרֶגֶל שְׂמֹאל פְּסִיעָה קְטַנָּה, וְאַחַר כָּךְ יַפְסִיעַ בְּשֶׁל יְמִין פְּסִיעָה גְּדוֹלָה, וְאַחַר כָּךְ יַפְסִיעַ בְּשִׂמְאל פְּסִיעָה גְּדוֹלָה: **(יד) כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן וְכוּ'.** (יד) וּכְמוֹ פְּסִיעוֹת הַכֹּהֲנִים בִּשְׁעַת עֲבוֹדָה שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין עָקֵב בְּצַד גּוּדֵל. וְכָתַב (טו) הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י) דִּבְפָחוֹת מִשָּׁעוּר זֶה אֵין עָלָיו שֵׁם פְּסִיעָה כְּלָל, וְאֵין לְהָקֵל אֲפִלּוּ הַמָּקוֹם צַר וְדָחוּק, (טו) [ז]וְיֵשׁ מְקִלִּין בְּמָקוֹם הַדְּחַק. וְדַוְקָא אִם הָאָדָם הָעוֹמֵד אַחֲרָיו אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל, אֲבָל כְּשֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל (יז) בְּכָל גַּוְנֵי אֵין לוֹ לִפְסֹעַ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו, וְכַנַּ"ל בְּסִימָן ק"ב (ס"ה): **(טו) וּלְכַתְּחִלָּה.** לִישָׁנָא דְּהַרְמַ"א אֵינוֹ מְדֻקְדָּק, (יח) דַּהֲוָה לֵיהּ לִכְתֹּב בִּלְשׁוֹן וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּהָא חוֹלֵק עַל הַמְחַבֵּר דְּסִבְירָא לֵיהּ לְכָל הַפָּחוֹת, וּמַשְׁמַע דִּפְסִיעוֹת גַּסּוֹת יוֹתֵר עָדִיף: **(טז) לֹא יַפְסִיעַ וְכוּ'.** דִּפְסִילוֹת (יט) מְכֻנָּד תְּמִידִים תִּקְנוּם וּבְעֵינַן דּוּמְיָא דִּכְהָנִים בַּעֲבוֹדָתָן, וְלָכֵן לֹא יִפְסַע פְּסִיעוֹת גַּסּוֹת יוֹתֵר, וְעוֹד דִּמְיַחֲזֵי כָּרָץ מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ. וְכֵן פָּסְקוּ הַבַּ"ח (ס"ב) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם סעיף קב): **ד (יז) הֲוֵי יֵהָרֵא.** שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהוּא חוֹלֵק כָּבוֹד לַשְּׁכִינָה יוֹתֵר מִשֶּׁאָר בְּנֵי אָדָם.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

הַמָּגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ה): **(ע)** לָחֹם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ"ה אות עג) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): **(י)** דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפלת שמו"ע סעיף קא): **(יא)** ט"ז (סק"ה), וְטַעַם הַשֵּׁנִי הוּא מִפָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) בְּשֵׁם הַלְבוּשׁ (ס"ו), וְעַיֵּן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל: **(יב)** אַחֲרוֹנִים: **ג (יג)** שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ט) וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל כד סכ"ח), וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה ושעור): **(יד)** אַרְחוֹת חַיִּים (סי' כה): **(טו)** גַּם הַמַּאֲמָר מָרְדְּכַי (סק"י) וְהַגְּרַ"ז (ס"ו) קָיְימִי בְּשִׁיטָתִיהּ: **(טז)** שְׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"א) וְאֵלִיָּה זוּטָא (אלף המגן סק"י) קָיְימִי בְּשִׁיטָתִיהּ: **(יז)** מַאֲמַר מָרְדְּכַי (שם), וְהִשִּׂיג עַל מַה שֶּׁהֶבִיא הַבֵּאֵר הֵיטֵב (סק"ט) בְּשֵׁם הַבַּ"ח (ס"ב): **(יח)** שְׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"א): **(יט)** פְּרִי מִגְדִּים (משו"ז סק"ו): **(כ)** דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו"ע הרב (ס"ג) כתב כהמג"א שמה שצריך להמתין הוא רק מחמת מנהג. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ה) משמע שמותר להחזיר פניו לכשיסים הש"ץ תפילתו אע"פ שרוב הציבור עדיין לא סיימו. **ג]** בשו"ע הרב (ס"ו) הביא רק את דברי המג"א שפחות מזה אינה נקראת פסיעה כלל.

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

כשמתפלל בלחש, וכשיחזור התפלה (יח) בקול רם אין צריך (יט) לחזור לפסע שלש (י) פסיעות. (אם לא התפלל בלחש רק בקול רם, (כ) פוסע שלש פסיעות אחר תפלתו שבקול רם) (אבודרהם סוף שמונה עשרה): ו כשיחזור שליח צבור התפלה יאמר גם כן 'ה' שפתי תפתח', אבל (כא) אינו אומר בסוף התפלה 'יהיו (יא) לרצון' (דברי עצמו ובית יוסף (ד"ה כתב הרמב"ם) בשם אהל מועד (דרך א' נ"ט)):

ו כתבי מהר"ר ישראל (תרומת הדשן פסקים וכתבים סי' קי).

קכד דין הנהגת שליח צבור בשמונה עשרה הברכות ודין עניית אמן. ובו י"ב סעיפים:

א אלאחר שסיימו הצבור תפלתן, יחזור שליח צבור התפלה, שאם יש מי (א) שאינו (א) יודע להתפלל (ב) * יכון למה שהוא (ג) אומר * ויוצא בו. בוצריך אותו שיוצא בתפלת שליח צבור לכון לכל מה שאומר שליח צבור מראש ועד סוף, (ג) ואינו מפסיק ואינו משיח, ופוסע שלש פסיעות לאחריו כאדם שמתפלל לעצמו: ב [*] * גשליח צבור שנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שהתפללו בלחש (ד) והוא צריך לעמד לפני התבה לאלתר, יורד לפני התבה ומתפלל בקול רם לצבור, (ה) ואינו צריך לחזור ולהתפלל בלחש. הגה: וכן אם הוא (ו) שעת הדחק כגון שירא (ז) * שיעבר זמן (ג) התפלה, יוכל להתפלל מיד בקול רם, (ח) והצבור מתפללין עמו מלה במלה * בלחש עד לאחר האל (ד) (ט) הקדוש, (י) וטוב שיהיה אחד לכל הפחות שיענה אמן אחר

א ראש השנה ל"ג (ע"ב). ב טור בשם הגאונים. ג כל בו [סימן] כ"ז.

שערי תשובה

ב [בשו"ע] שליח צבור, שהתפללו כו'. ועין בשאלת יעב"ץ חלק א' סימן כ"א שכתב, שליח צבור שהתפלל כיחיד ואיתרמי ליה צבורא ומכרח לעבר לפני התבה, מתפלל פעם אחרת בלחש ואחר כך יתפלל בקול רם לצבור, עין שם. ובברכי יוסף (סק"ד) כתב שאין דבריו מחורים וראיותיו אין מכריעות, עין שם. וכן נראה עקר שלא יתפלל שוב שנית

באר היטב

שהוא מתפלל שאינו יכול לפסע שלש פסיעות, ממתין עד שיכלה האחר תפלתו ואחר כך פוסע השלש פסיעות. שירי כנסת הגדולה (הגב"י סק"א): ה (י) פסיעות. דסומך על הקדיש שאחר ובא לציון, אף על פי שמפסיקין בקריאת התורה והלל, כלהו לסדר תפלה הם באים. תרומת הדשן (סי' יג), מגן אברהם (ס"ק יא). ואם רגיל לפסע אין למחות בידו. הרדב"ז (ח"א סי' שלט). ועין בהלכות קטנות חלק ב' סימן ש"ז: ו (יא) לרצון. כי לא התפלל על עצמו. ובשל"ה (מסכת תמיד נר מצוה סי' סא) כתב לומר 'יהיו לרצון'. מגן אברהם (ס"ק יד):

א (א) יודע. אבל הבקי אינו יוצא בתפלת שליח צבור. מגן אברהם (סק"א): (ב) אומר. וצריך שיבין בלשון הקדש כמו שכתבנו לעיל סימן ס"ב (סק"א), עין שם: ב (ג) התפלה. פרוש שלא יוכלו לגמר כל שמונה עשרה ברכות תוך זמן תפלה. עין סימן רל"ג סעיף א': (ד) הקדוש. דהינו גם נסח הברכה לדור ודור עד האל הקדוש

באור הלכה

הפסיעות צריך שיהיה עקב בצד גודל וגודל בצד עקב כבהנים, וידוע דזה הלשון מורה על הנעת רגל אחד וכמו שכתב הלחם חמודות בעצמו:

א * יכון וכו'. כתב המגן אברהם בסימן תקצ"א (ריש הסימן), אם אומרים פיוטים, אין מוציא מי שאינו בקי, והטעם, דאי אפשר לשמע כל הפיוטים והוא כעין הפסק, ומכל מקום צריך לחזור שליח צבור התפלה אף בעת אמירת הפיוטים, כי לא ימנע לפעמים שיתכון מי שאינו בקי ויוצא בזה אלא שרחוק הוא. פרי מגדים (א"א סק"ב):

* ויוצא בו. ומי שספק לו אם התפלל שחרית בשבת או מוסף בחל המועד שכתבנו בסימן ק"ז (משנ"ב סק"ה) דאינו יכול לחזור ולהתפלל מטעם דאין יכול לכון לזה בנדבה, עין שם, מכל מקום יש לו תקנה להיות שליח צבור, וחוזר התפלה בשביל התקנה ויוצא נמי מספק. פרי מגדים (משו"ז סק"א):

ב * שליח צבור שנכנס וכו'. מסתימת הפוסקים משמע דזה הדין איירי גם בשחרית, אף על גב דעל ידי זה לא יוכל לסמך גאלה לתפלה אחר כך אין לו לחוש לזה, דכל ישראל ערבים זה בזה ומטל עליו להוציאן ידי חובתן בקדשה ולקים תקנת חז"ל בחזרת השליח צבור. ואף דיש לדחק ולומר דלענין שחרית איירי זה הדין שהשליח צבור התפלל כבר עם הצבור עד שמונה עשרה ויצא בינתים ועד שבא כלו הם את תפלתן, אבל אם כן היה להם לפרש:

* שיעבר זמן התפלה. עין במשנה ברורה (סק"ז) בשם הפרי מגדים. ולעניות דעתי יש לעין בזה, דבשלמא במנחה שיעבר הזמן לגמרי מוטב דלדלג חזרת הש"ץ ולהוציא את הצבור רק בקדשה, אבל בשחרית אפלו אם יעבר זמן דארבע שעות אפשר שלא עקרו חז"ל תקנתם כדי להוציא את מי שאינו בקי בעצם חיוב התפלה שהוא עד חצות:

* בלחש עד לאחר האל הקדוש. עין בפרי מגדים (א"א סק"ה) שהסכים דלכתחלה ראוי לצבור להתפלל עם השליח צבור מלה במלה עד אחר שומע תפלה ומודים, והם בלחש והשליח צבור יאמר הכל בקול, וכן בלבוש סימן רל"ג (ס"א) משמע דהשליח צבור יגמר התפלה בקול, ומבאור הגר"א במה שרמז לעין בסימן ק"ט סעיף ב' משמע גם כן כלבוש דספר הכי, ועין באליה רבה (סק"ד) שהקשה משם אדהכא. והעולם אין נוהגין כן, אלא תכף לאחר האל הקדוש גם השליח צבור מתפלל בלחש, ואולי טעם המנהג משום דברב נוהגין הצבור

משנה ברורה

ה (יח) בקול רם אין צריך. דסומך על הפסיעות של הקדיש שאחר ובא לציון, אף על פי שמפסיקין בקריאת התורה והלל ואבינו מלכנו, כולהו לסדר התפלה באים וקדיש של אחריהם חוזר עקר על תפלת שמונה עשרה [תרומת הדשן (סי' יג)]. ומכאן דקדקו (כ) האחרונים דאין לשליח צבור לדבר בינו ובין קדיש בשיחה [שלא מענני תפלה], כי הקדיש חוזר על התפלה: (יט) לחזר. ואם בא לפסע גם אחר תפלת שמונה עשרה (כא) אין למחות בידו: (כ) פוסע שלש פסיעות. (כב) דמתחלה צריך לפסע ולהפטר על התחנונים של עצמו כגון אלהי נצר, ואחר כך צריך אחר הקדיש על התפלה שהתפלל בעד הצבור: ו (כא) אינו אומר וכו'. דסומך על תתקבל צלותהון שאומר לבסוף. ובשל"ה (מסכת תמיד נר מצוה סי' סא) כתב לומר 'יהיו לרצון', וכתב הגר"א ודברי השל"ה עקר:

א (א) שאינו יודע. אבל הבקי אינו יוצא (א) אפלו בדיעבד בתפלת השליח צבור. ואפלו בשאינו בקי (ג) אינו יוצא כי אם בי"ש עשרה בבית הכנסת: (ב) יכון. וצריך (ג) שיבין בלשון הקדש, דאם לא כן אלא מהני אף ששומע משליח צבור כל תבה, (ד) אבל המתפלל בעצמו בלשון הקדש אפלו אם אינו מבין הלשון יצא. ועין לעיל סימן ק"א במשנה ברורה (סק"ב) דעל כל פנים ברכת אבות יראה להבין מה שהוא אומר, ועין לעיל סימן ס"ב במשנה ברורה סעיף קטן ג': (ג) ואינו מפסיק. היינו אפלו אם שמע מאחרים בתוך כך איזה קדשה או ברכו, וכל שכן דאסור לענות ברוך הוא וברוך שמו, אבל אמן על כל ברכה צריך לענות וכדלקמן בסעיף ו' דהוא שיך להתפלה: ב (ד) והוא צריך וכו'. דאין בהם אחד שיוכל להתפלל לפני העמוד, דאי לאו הכי (ה) אין נכון שהוא יתפלל להם בקול רם, כיון שלא התפלל מתחלה בלחש בשביל עצמו: (ה) ואינו צריך וכו'. דיצא בה גם בשביל עצמו, (ו) דכיון דלאחרים הוא מוציא לעצמו לא כל שכן, ואין בזה משום קטני אמנה או משמיע קולו בתפלתו, כיון דעל ידי הדחק הוא עושה כן. כתבו האחרונים, אם השליח צבור התפלל כבר בלחש ונזדמן לו להתפלל חזרת הש"ץ בשביל צבור אחר, לא יתפלל בלחש פעם שנית: (ו) שעת הדחק. ובלא שעת הדחק (ז) הסכימו הרבה מהאחרונים שלא לעשות כן, כי עקר התקנה היתה מדינא להתפלל מתחלה בלחש ואחר כך בקול רם: (ז) שיעבר. פרוש שלא יוכל לגמר השליח צבור כל שמונה עשרה ברכות תוך זמן התפלה, בין בשחרית שיכלה הזמן דארבע שעות דשוב אין לו שכר תפלה בזמנה וכנ"ל בסימן פ"ט (ס"א), ובין במנחה דיעבר זמנה לגמרי, כן משמע מפרי מגדים (א"א סק"ד), ועין בבאור הלכה (ד"ה שיעבור): (ח) והצבור וכו'. ואם (ח) אין השעה דחוקה כל כך, לא יתחילו הצבור רק לאחר שאמר השליח צבור האל הקדוש: (ט) הקדוש. דהינו (ט) גם נסח הברכה לדור ודור עד האל הקדוש יאמר עם השליח צבור מלה במלה: (י) וטוב וכו'. היינו (י) בשאין השעה דחוקה כל כך, רק שיראים שמא יעבר הזמן,

שער הציון

ה (כ) פרישה (סי' קכב סק"א) ופרי מגדים (משו"ז סק"ט) הובא באחרונים: (כא) רדב"ז (ח"א סי' שלט): (כב) לבוש ומגן אברהם (ס"ק יג):

א (א) פרי מגדים (א"א סק"א): (ב) בית יוסף (ד"ה ולאחר שסיימו) ופרי מגדים (שם): (ג) מגן אברהם (סק"ב): (ד) פרי מגדים (א"א סק"ב): ב (ה) מוכח מאחרונים: (ו) בית יוסף (ד"ה כתב הכלבו): (ז) מגן אברהם (סק"ג) ומאמר מרדכי (סק"ג) ומגן גבורים (אלף המגן סק"ג) ושארי אחרונים: (ח) באר היטב (סק"ד) ודרך החיים (דיני תפלת מנחה סי"ד): (ט) אחרונים: (י) פרי מגדים (א"א סק"ה):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (ס"ב) לא חילק בין שומע למתפלל בעצמו, ומשמע מדבריו שבשאר ברכות חוץ מאבות יוצא בשמיעה מהש"ץ אע"פ שאינו מבין.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah